

รายงานวิจัย

ศึกษาการปนเปื้อนของแบคทีเรียก่อโรควางชนิดในโรงฆ่าชำแหละเนื้อโคและ
ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

A Study of Some Pathogenic Bacteria Contamination in Beef Slaughterhouse
and Products dispended in Amphur Mueang, Sakon Nakhon

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ ยมิิน

สาขาวิชาชีววิทยา

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

หัวหน้าโครงการ

นางแก้วกัลยา โสติดิสวัสดิ์

สาขาวิชาชีววิทยา

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ร่วมโครงการ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

เมษายน 2557

คำนำ

งานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีแนวคิดในการศึกษาการปนเปื้อนของแบคทีเรียก่อโรคบางชนิดในโรงฆ่าชำแหละเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาชนิดของแบคทีเรียก่อโรคกลุ่มเด่นที่มีความสำคัญต่อการเกิดโรคในระบบทางเดินอาหารและพบการปนเปื้อนในเนื้อโคสด ได้แก่ *Escherichia coli*, *S. aureus* และ *Salmonella* spp. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและลักษณะของการปนเปื้อนด้านการแพร่ระบาดและความรุนแรงในการก่อโรคของเชื้อ พร้อมกับการเผยแพร่ความรู้และเสนอแนะแนวทางป้องกันการปนเปื้อนแบคทีเรียก่อโรคในผลิตภัณฑ์เนื้อโคแก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนผู้สนใจ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2554 โดยคณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ด้านการป้องกันโรคแก่ประชาชนในเขตจังหวัดสกลนคร หรือจังหวัดใกล้เคียงต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ ยี่มิน

หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	17
บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล	23
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	33
บรรณานุกรม	36
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	39
ภาคผนวก ข	40
ภาคผนวก ค	43

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนของจุลินทรีย์ทั้งหมดในตัวอย่างเนื้อโคและเลือดโคสดที่ถูกสุ่มเก็บ ในช่วงฤดูต่าง ๆ	24
ตารางที่ 4.2 ค่า MPN <i>Escherichia coli</i> ในตัวอย่างเนื้อโคและเลือดโคสดที่ถูกสุ่มเก็บ ในช่วงฤดูต่าง ๆ	28
ตารางที่ 4.3 ค่า MPN ของ <i>S. aureus</i> ในตัวอย่างเนื้อโคและเลือดโคสดที่สุ่มเก็บ ในช่วงฤดูต่าง ๆ	29
ตารางที่ 4.4 ผลการตรวจวิเคราะห์หา <i>Salmonella</i> spp. ในตัวอย่างเนื้อโคและเลือดโคสด ที่สุ่มเก็บในช่วงฤดูต่าง ๆ	31

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบที่ 2.1 ลักษณะเซลล์ของ <i>E. coli</i> เมื่อถ่ายภาพได้กล้อง SEM	6
ภาพประกอบที่ 2.2 ลักษณะเซลล์ได้กล้อง SEM ของ <i>Salmonella typhimurium</i> เมื่อเจริญในสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกัน	7
ภาพประกอบที่ 2.3 ลักษณะเซลล์ของ <i>Staphylococcus aureus</i> เมื่อถ่ายภาพได้กล้อง SEM	7
ภาพประกอบที่ 2.4 ลักษณะเซลล์ของ <i>Clostridium perfringens</i> เมื่อถ่ายภาพได้กล้อง SEM	8
ภาพประกอบที่ 4.1 ลักษณะโคโลนีของจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนในตัวอย่างเนื้อโค (เนื้อจาก 10 เท่า) บนอาหาร PCA ภายหลังการบ่มที่ 37°C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง	26
ภาพประกอบที่ 4.2 ลักษณะโคโลนีของจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนในตัวอย่างเนื้อโค (เนื้อจาก 10 เท่า) บนอาหาร PCA ภายหลังการบ่มที่ 37°C เป็นเวลา 48 ชั่วโมง	27
ภาพประกอบที่ ข1 กระบวนการฆ่าเชื้อเนื้อโคในโรงฆ่าหมูอย่างคำ	40
ภาพประกอบที่ ข2 กระบวนการฆ่าเชื้อเนื้อโคด้วยเลื่อยไฟฟ้าในโรงฆ่าหมูอย่างคำ	40
ภาพประกอบที่ ข3 กระบวนการฆ่าเชื้อเนื้อโคในโรงฆ่าเทศบาลนครสกลนคร	41
ภาพประกอบที่ ข4 วิธีการบรรจุเลือดโคสดเพื่อให้แก่ผู้บริโภคในโรงฆ่าเทศบาลนครสกลนคร	41
ภาพประกอบที่ ข5 สถานที่จำหน่ายเนื้อโคและเลือดโคสดในตลาดสดเทศบาลนครสกลนคร	42
ภาพประกอบที่ ข6 สถานที่จำหน่ายเนื้อโคและเลือดโคสดริมถนน	42
ภาพประกอบที่ ค1 การเก็บตัวอย่างในถุงบรรจุก่อนการตรวจวิเคราะห์	43
ภาพประกอบที่ ค2 การเตรียมและซังตัวอย่างก่อนการตรวจวิเคราะห์	43
ภาพประกอบที่ ค3 การเตรียมและเจือจางตัวอย่างในขวดเตรียมสารก่อนการตรวจวิเคราะห์	44
ภาพประกอบที่ ค4 การตรวจวิเคราะห์การปนเปื้อนของจุลินทรีย์	44

บรรณานุกรม